

Список використаних джерел

1. Тейлор Ф. Научная организация труда (пер. с англ.). – М.: Транспечать, 1925. – 880 с.
2. Мурашко М.І. Менеджмент персоналу. Навчально-практичний посібник. – К.: Товариство «Знання», КОО, 2002. – 311 с.
3. Шекшня С.В. Управление персоналом современной организации. Учебно-практическое пособие. – М.: Бизнес-школа «Интел-Синтез», 1997. – 327 с.
4. Михайлова Л.І. Управління персоналом. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 248 с.
5. Зиновьев И.Ф., Панова Н.Н. и др. Управление персоналом (учебное пособие) – Симферополь: Таврия, 1998.

Аннотация. Отражены отдельные аспекты материального стимулирования персонала агропромышленного производства, его значение в управлении предприятиями АПК на современном уровне.

Ключевые слова: материальное стимулирование, мотивация, заработная плата, вознаграждение, управление персоналом.

Annotation. Deals with some aspects of financial incentives for staff of agricultural production, its importance in the management of agricultural enterprises to date.

Keywords: Incentives, motivation, salary, remuneration management.

УДК: 331.25-057.75.001.73:657.412.7

О.М. Драбик, заступник начальника управління Пенсійного фонду України в м. Кам'яниці-Подільському та Кам'янець-Подільському районі, аспірант ПДАТУ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ

Проведено аналіз забезпечення та результатів реформування пенсійної системи, що дає змогу відображати поточні і майбутні можливості трансформувати систему відносно, максимально задовольняти суспільні, корпоративні та індивідуальні інтереси.

Ключові слова: пенсії, фонд, доходи, платники, підприємства, реформа, забезпечення, механізми, джерела, розміри.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Соціально-економічні реформи, що проводяться в Україні, зумовили радикальні зміни в житті суспільства. Одночасно відбуваються кардинальні зміни і в його пенсійній структурі. У більшості населення формуються принципово нові ціннісні орієнтири, змінюється комплекс соціальних умов життя людей. Необхідність докорінних змін у забезпеченні якісних характеристик життя людей є зараз чи не найголовнішим питанням, що стоїть на порядку денному як перед державною владою, так і перед нацією загалом. Реформування пенсійного забезпечення – одна з найважливіших сфер соціальної політики держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Українськими вченими, законодавцями і практиками розробляються заходи, спрямовані на створення нової системи управління видатками пенсійного забезпечення та пом'якшення негативних наслідків зниження рівня життя пенсіонерів, компенсацію втрат найменш забезпечених верств населення.

Значний внесок у дослідження цих проблем зробили В. Базилевич, Е. Лібанова, Б. Зайчук, Б. Надточій, В. Шамрай, В. Скуратівський, О. Романюк, С. Тютюнникова, В. Яценко, О. Палій,

* Науковий керівник – К.Б. Волощук, доктор економічних наук, в. о. професора ПДАТУ

© О.М. Драбик, 2013

М. Шаповал, С. Калініна, О. Скучинський, В. Новиков, Л. Ткаченко. Ці проблеми знайшли своє відображення у працях зарубіжних вчених Р. Вона, М. Вінера, Л. Якобсона, Д. Лідемана, М. Рутковського.

Важливість та необхідність поглиблення методичних основ управління і послідовного формування нової системи пенсійного забезпечення, а також розробка і впровадження у практику нових підходів до управління доходами та видатками Пенсійного фонду України. У зв'язку з цим потребують подальшого поглиблення і доповнення теоретичні та методичні положення, пов'язані з реформуванням пенсійного забезпечення і вдосконаленням системи державного управління доходами і видатками Пенсійного фонду України.

Формулювання цілей статті: обґрунтувати механізми забезпечення та проаналізувати результати реформування пенсійної системи через характеристику змін чисельності платників і джерел формування коштів, а також визначення розмірів виплат по видах пенсій.

Виклад основного матеріалу дослідження. 1 жовтня 2012 року виповнився рік, як у нашій державі за новими правовими нормами призначаються і виплачуються пенсії. Саме ці нові правові норми вписані Законом України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи»[3]. Даним Законом України внесено зміни до 22 законодавчих актів, що регулюють пенсійне забезпечення громадян нашої держави і базуються на страхових принципах. Нововведення стосувались 8 таких правових норм як:

- 1) пенсійного віку;
- 2) стимулювання більш пізнього виходу на пенсію;
- 3) заробітку для обчислення розміру пенсій;
- 4) максимального розміру пенсій;
- 5) тривалості страхового стажу;
- 6) мінімального розміру пенсій;
- 7) перерахунку пенсій;
- 8) виплати достроково призначених пенсій.

За рік дії пенсійної реформи в управлінні Пенсійного фонду України в м. Кам'янці-Подільському та Кам'янець-Подільському районі за призначенням пенсій звернулись 1620 осіб, із загальної кількості яких 858 осіб (або 53,0%) – це особи, в яких тривалість страхового стажу більше 30 років у жінок та 35 років у чоловіків. 42 жінки (2,6% від тих, що звернулись за призначенням пенсій) використали своє право виходу на пенсію за віком у 55 років. 166 громадян (10,2% від загальної кількості) скористались правом дострокового виходу на пенсію на пільгових умовах за нормами раніше діючого законодавства. Це працівники підприємств, які працювали на пільгових умовах за Списками № 1 та № 2, трактористи, доярки, багатодітні матері, матері інвалідів з дитинства.

Із загальної кількості осіб, що звернулось за призначенням пенсій, у 29 (1,8%) страховий стаж становить лише 15 років. За цей же період управлінням прийнято 33 (2%) рішення про відмову у призначенні пенсії, основними причинами яких є:

- відсутність необхідного пільгового та спеціального стажу при призначенні пенсій за списками № 1 та № 2, дояркам, трактористам, за вислугу років;
- відсутність первинних документів про підтвердження роботи учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС в зоні відчуження тощо.

Зазначеним вище Законом передбачено виплату одноразової грошової допомоги лікарям, вчителям при призначенні пенсії за віком в разі, якщо вони не скористались правом призначення іншого виду пенсії. Даним правом вже скористались 24 особи (1,5 % від загальної кількості призначених пенсій). Середній розмір одноразової грошової допомоги, що виплачений зазначеній категорії осіб, по управлінню становить 16487,37 грн.

Середній розмір пенсій станом на 1 жовтня минулого року склав 1232,31 грн. (по району – 1140,70 грн., по місту – 1323,92 грн.), що в 1,5 раза більше встановленого прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб та на 283,13 грн. більше аналогічного періоду позаминулого року. За результатами проведених за 9 місяців 2012 року перерахунків пенсій середній розмір пенсійної виплати по управлінню станом на 01.10. 2012 року склав 1232,31 грн., що на 191,52 грн. більше відповідного періоду 2011 року.

Рис. 1. Розподіл за видами пенсій

При цьому середній розмір пенсійної виплати по місту склав 1323,92 грн., по району – 1140,70 грн. Найнижчий розмір пенсій отримують одержувачі соціальних пенсій, середній розмір яких складає 883,44 грн. Середній розмір пенсій за віком складає 1268,20 грн.

Таблиця 1

Дані про середній розмір пенсійних виплат по видах пенсій

Вид пенсії	Кількість пенсіонерів на 01.10. 2012 р.	Середній розмір призначених пенсій з цільовою індексацією грн.
Всього одержувачів пенсій	49006	1232,31
в тому числі: – за віком	37765	1268,20
– по інвалідності	8067	1159,15
– в разі втрати годувальника	2194	965,38
– за вислугу років	505	1227,22
– соціальні пенсії	475	883,44

З метою фінансування витрат до ПФУ мобілізуються власні та передані доходи. Власні доходи – це надходження до ПФУ у формі обов'язкових та добровільних внесків підприємств, установ та громадян, доходи від інвестування та надходження у вигляді фінансових санкцій. Переданими доходами є кошти, що передаються Фонду з державного та місцевого бюджетів, а також з державних цільових фондів. Переважну частину доходів фонду утворюють власні доходи, що становлять практично 90% від обсягу всіх надходжень.

У структурі власних надходжень більше 80% припадає на обов'язкові внески суб'єктів підприємницької діяльності. Це установлені законодавством України відрахування підприємств, бюджетних та громадських установ і фізичних осіб до ПФУ. Їх величина залежить від суми витрат на оплату праці, що виплачуються працівникам (основна і додаткова зарплата, компенсаційні виплати та ін.). Нині такі відрахування установлені на рівні 32,3%. До цієї групи належать також кошти, що надходять до Фонду від платників єдиного сільськогосподарського податку.

Обов'язкові внески громадян – це відрахування від заробітної плати працівників, що залучаються суб'єктами підприємницької діяльності, а також осіб, які працюють на умовах трудового договору. Залежно від суми заробітної плати громадян відрахування до ПФУ становлять 1-2% від її величини. Якщо сукупний оподатковуваний дохід особи не перевищує 150 грн., сплачується внесок у сумі 1%. У разі, коли такий дохід перевищує 150 грн. – 2%. Для платників окремих категорій (державні службовці, науковці та ін.) установлені ставки до 5%.

Надходження власних коштів за 9 місяців 2012 року склали 23455,6 тис. грн., що становить 90,5% планових показників. Темпи росту надходжень за 9 місяців 2012 року по відношенню до відповідного періоду позаминулого року складають 116,5% або на 33219,4 тис. грн. більше. Виконання річного завдання склало 72,0%. Забезпеченість власними коштами за 9 місяців складає 44,4%.

Рис. 2. Динаміка росту надходження коштів

Станом на 01.10. 2012 року на обліку перебувало 14457 платників, в т.ч. 3160 юридичних і 11297 фізичних осіб. У порівнянні до відповідного періоду позаминулого року кількість платників зменшилась на 1280, при цьому по юридичних особах збільшилась на 43, по фізичних – зменшилась на 1323. Питома вага юридичних осіб у загальній кількості платників, узятих на облік, склала 21,9%, фізичних – 78,1%. Із узятих на облік 1258 є платниками внесків на обов'язкове державне пенсійне страхування на загальних підставах, в т.ч. юридичних – 765, фізичних – 493. 7399 платники зареєстровано в органах держреєстрації, але не займається діяльністю (51,2%). Кількість платників, які зареєстровані в органах держреєстрації, але не займаються діяльністю, зменшилась на 146 особи або майже на 2%.

На спрощеній системі оподаткування перебувало 5792 платники, з них 328 юридичних осіб та 5464 фізичних осіб. Кількість платників на спрощеній системі оподаткування зменшилась порівняно з відповідним періодом позаминулого року на 1031 особу, в тому числі по юридичних – на 25 та по фізичних – на 1006 осіб.

Порівняльний аналіз кількості платників єдиного внеску та середньооблікової чисельності штатних працівників показує, що кількість платників зменшилась у порівнянні до відповідного періоду позаминулого року на 1138, за рахунок припинення підприємницької діяльності фізичних осіб – на 1081.

Таблиця 2

Дані про облік платників

Облік платників	Станом на 01.10. 2011 р.			Станом на 01.10. 2012 р.			Відхилення		
	всього	юридичних осіб	фізичних осіб	всього	юридичних осіб	фізичних осіб	всього	юридичних осіб	фізичних осіб
Взято на облік платників	15737	3117	12620	14457	3160	11297	-1280	+43	-1323
Взято на облік платників внесків на загальних підставах	8914	2764	6150	8657	2832	5825	-257	+68	-325
в т.ч. суб'єкти, які зареєструвалися, але не займаються діяльністю	7545	1967	5578	7399	2067	5332	-146	+100	-246
Взято на облік платників за спрощеною системою	6823	353	6470	5792	328	5464	-1031	-25	-1006

Слід зазначити, що відповідно до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» громадяни України мають право на добровільну сплату єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, зокрема:

1. Фізичні особи-підприємці (в т.ч. спрощенці) та члени їх сімей, які беруть участь у підприємницькій діяльності та особи, які забезпечують себе роботою самостійно – займаються незалежною професійною діяльністю (науковою, літературною, освітньою, юридичною практикою, в т.ч. адвокатською, нотаріальною, релігійною, ін.) та отримують дохід безпосередньо від цієї діяльності та не є найманими працівниками чи підприємцями і є особами, застрахованими на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття; мають право на страхування у зв'язку з тимчасовою

втратою працездатності та витратами на поховання; від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

2. Члени фермерського господарства, особистого селянського господарства **мають право на страхування:**

- пенсійне страхування;
- на випадок безробіття;
- у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами на поховання;
- від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

3. Громадяни України, які працюють за межами України, **мають право на страхування:**

- пенсійне страхування;
- на випадок безробіття;
- у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами на поховання.

Зазначені особи беруть добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування протягом строку, визначеного в договорі про добровільну участь, але **не менше одного року.**

Особи, які виявили бажання брати добровільну участь у пенсійному страхуванні, подають заяву до органів Пенсійного фонду України за місцем проживання або до Пенсійного фонду України. При цьому облік сплачених в іноземній валюті страхових внесків та внесення відомостей до системи персоніфікованого обліку здійснюються у гривнях за курсом Національного банку України на момент продажу коштів в іноземній валюті. За умови сплати страхових внесків період добровільної участі у пенсійному страхуванні зараховується до страхового стажу. Особам, які беруть добровільну участь у пенсійному страхуванні, пенсії призначаються відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Висновки. У ході даної роботи був проведений аналіз цілої низки проблем, що стоять перед нашою державою в галузі пенсійного забезпечення її громадян. Виявлення місця, яке займає Пенсійний фонд у фінансовій системі держави та в структурі пенсійного забезпечення дозволило розділити проблему на дві складові: джерела формування коштів фондів соціального страхування та механізм їхнього розподілу за призначенням.

У структурі власних надходжень більше 80% припадає на обов'язкові внески суб'єктів підприємницької діяльності. Надходження власних коштів становить 90,5% планових показників. Виконання річного завдання склало 72,0%. Забезпеченість власними коштами складає 44,4%.

За результатами проведених перерахунків пенсій середній розмір пенсійної виплати по управлінню станом на 01.10. 2012 року склав 1232,31 грн., що на 191,52 грн. більше відповідного періоду 2011 року. Найнижчий розмір пенсій отримують одержувачі соціальних пенсій, середній розмір яких складає 883,44 грн. Середній розмір пенсій за віком складає 1268,20 грн.

Отже, в результаті реформування пенсійної системи не скоротився дефіцит, фактично не змінилися механізми забезпечення надходжень коштів та принципи і розміри пенсійного забезпечення населення.

Список використаних джерел

1. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси: / В.Д. Базилевич, Л.О. Баластрик. Навчальний посібник: Навчальне видання. – К.: Атіка, 2002. – 368 с.
2. Гнибіденко І.Ф., Непокучицький А.О. Наукові підходи до реформування пенсійної системи в Україні та країнах ЄС / І.Ф. Гнибіденко, А.О. Непокучицький // Проблеми науки (укр.). – 2006. – № 4. – С. 30-38.
3. Закон України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» // [Електронний ресурс]: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3668-17>
4. Надточій Б., Демчук Л. Пенсія в Україні. Б. Надточій, Л. Демчук / Коментар до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»: Коментар: Наукове видання. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 512 с.
5. Ткаченко Л. Проблеми цільового використання коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування та можливості зниження страхових тарифів в Україні / Л. Ткаченко // Україна: аспекти праці (укр.). – 2006. – № 8. – С. 21-27.

Аннотация. Проведен анализ обеспечения и результатов реформирования пенсионной системы, которая дает возможность отображать текущие и будущие возможности трансформировать систему отношений и максимально удовлетворять общественные, корпоративные и индивидуальные интересы.

Ключевые слова: пенсии, фонд, доходы, плательщики, предприятия, реформа, обеспечение, механизмы, источники, размеры.

Annotation. The analysis of providing and results of reformation of the pension system that gives an opportunity to represent current and future possibilities to transform the system of relations and maximally to satisfy public, corporate and individual interests is conducted.

Keywords: pensions, fund, acuestss, payers, enterprises, reform, providing, mechanisms, sources, sizes.

УДК 332:[316+33]

Я.П. Поліщук, аспірант ПДАТУ

НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Розглядаються питання, що стосуються проблем розвитку сільських територій та основні напрямки їх вирішення. Запропоновано схему напрямків розвитку сільських територій.

Ключові слова: сільські території, сільське населення, соціально-економічний розвиток.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Кризові явища, занепад сільських територій, зниження рівня життя сільського населення, зниження обсягів сільськогосподарського виробництва, територіальна нерівномірність в контексті соціально-економічного розвитку територій та загострення протиріч між містом і селом в період формування ринкових відносин формує та ставить перед державою і науковими інститутами завдання пошуку вирішення виявлених проблем та аналізу негативних тенденцій, що забезпечили б розвиток сільських територій, підвищили рівень життя сільських мешканців, охорону навколишнього природного середовища, збереження природних, трудових і виробничих ресурсів, підвищили конкурентоспроможність сільськогосподарського виробництва [1].

Формування соціально-економічних умов розвитку села разом з організаційно технологічними особливостями аграрного виробництва, в якому основними засобами виступає земля, а предметом праці слугує сукупність сільськогосподарських культур і видів продуктивних тварин, створюють специфічний спосіб життя сільського населення держави, що знаходиться в основі організації аграрного виробництва як сектору народногосподарського комплексу [2].

До питання розвитку села та сільських територій необхідно підходити виважено, врахувати особливості і відмінності сільського життя, формування виробничих відносин та позитивного світового досвіду.

Поглиблення глобалізаційних та інтеграційних процесів підсилює комплексність наукових досліджень, об'єктом яких одночасно виступають, село, сільське господарство та селянство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дослідженню проблем розвитку сільських територій присвячено багато праць вчених економістів-аграрників, зокрема: Лупенка Ю.О., Саблука П.Т., Маліка М.Й., Юрчишина В.В., Дем'яненко М.Я., Дієсперова В.С., Орлатого М.К., Булавки О.Г., Якуби К.І., Шпикуляка О.Г., Павлова О.І., Прокопи І.В., Гайдучького П.І., Бородіної О.М. та багатьох інших. Проте актуальними залишаються питання розвитку сільських територій.

Формулювання цілей статті: визначення основних напрямків дослідження розвитку сільських територій на основі раціонального використання їх ресурсного потенціалу, що дасть змогу підвищити ефективність аграрного виробництва, підвищити соціальні стандарти життя селян.